
Дидактичні особливості самостійної роботи учнів в умовах профільного навчання

Р. І. Осадчук

Особливість самостійної роботи як активного методу в профільному навчанні полягає у тому, що його основу становлять дії, які учень виконує без допомоги викладача, тобто школяр сам обирає способи виконання цих дій, здійснює операцію, контролює її відповідно з поставленою метою.

Іншою особливістю самостійної роботи є самоконтроль – одна із важливих форм саморегуляції діяльності учня. Одержані результати роботи не можуть бути досягнуті, якщо учень не контролює свої дії (звертається до таблиці, словника, довідника, а також подумки формулює відповідь). Зрозуміло, що учень повинен поєднувати виконавчі й контрольні дії.

З діями самоконтролю пов'язана і третя особливість – оцінювальна діяльність, яка відіграє важливу роль у процесі саморегуляції діяльності учня. Учені-методисти стверджують, що її необхідно формувати на основі змістових оцінок викладача і колективної оцінювальної діяльності всіх учнів у класі.

Самостійна робота завжди завершується будь-якими результатами – виконані завдання, вирішені задачі, написані твори, заповнені таблиці, побудовані графіки, підготовлені відповіді на запитання тощо. Оскільки до цих результатів учень доходить самостійно, цінність і значимість їх усвідомлюється суттєвіше, порівняно з тими, які здобуваються у сумісній діяльності. В індивідуальних результатах завжди виявляється не тільки рівень знань, а й самостійність учня, особистісний стиль його діяльності, творчий (або стандартний) підхід. Тому аналізувати і оцінювати необхідно не тільки знання, а й саму діяльність, її якість. При цьому слід звернути особливу увагу на самостійність учня, яка виявляється у цілі, в мотивації, у діях і кінцевому результаті діяльності.

Низькі результати самостійної роботи – тривожний сигнал, який викликає у педагога запитання «чому?», тобто роздум про те, як вивчали матеріал на уроках, які прийоми навчання виявились мало-ефективними, від чого слід відмовитися. Отже, результати самостійної роботи – це ще й своєрідний тест для учителя щодо виявлення його компетентності як педагога, іспит на профпридатність, який

кожного разу він має складати сам і, відповідно, коригувати свою подальшу діяльність.

У практичній діяльності викладача предметів суспільно-гуманітарного напрямку, у вчених-методистів склалася деяка система формування знань, умінь і навичок учнів працювати самостійно (вона умовна і її впровадження залежить від індивідуальних особливостей учнів; головна її суть у тому, що навчити учнів працювати самостійно можна не відразу, а поетапно).

I етап. Діагностика і розвиток психічних процесів: пам'яті, уваги, просторового уявлення, уяви, логічного мислення, умінь аналізувати, виділяти головне. Прищеплення навичок самостійної колективної діяльності.

II етап. Прищеплення навичок уявних результатів своєї роботи, зокрема в процесі відстоювання своєї позиції. Залучення до дослідно-пошукової і конструктивної діяльності.

III етап. Розвиток знань, умінь і навичок пошукової діяльності. Формування таких якостей, як здатність доводити вирішення проблеми на основі аналізу ситуації, уміння виділяти головне.

IV етап. Вироблення здатності планувати свою діяльність. Удосконалення і розвиток умінь відстоювати свою думку, мотивованість, прийняття рішень, прогнозувати результати діяльності.

V етап. Формувати знання, уміння і навички, переконувати інших, самостійно приймати рішення, формулювати висновки на основі аналізу ситуації.

Умови формування комунікативної компетентності старшокласників

О. В. Добротвор, здобувач

Нині очевидною є орієнтація систем навчальних програм розвинутих країн на відмову від знаннєвої парадигми освіти. Саме компетентнісний підхід є новим концептуальним орієнтиром шкіл, який викликає безліч дискусій на міжнародному рівні в напрямі тлумачення та обґрунтування ключових компетентностей як результатів освіти. Запровадження компетентнісного підходу у систему національної освіти відображено і в Державному стандарті базової та повної середньої освіти України. Головним завданням при цьому є пошук та апробація ефективних освітніх форм для передавання і засвою-